

[Poul Møller.]

bestemmelse vedrører, som det ofte er sagt — også under denne debat — lovforslag om ekspropriation, og den giver 60 medlemmer ret til at få sagen udskudt til efter nyvalg. Der kan imidlertid hyppigt være tale om meget vidtgående indgreb i ejendomsretten og i andre rettigheder, uden at man derfor kan sige, at der foreligger en egentlig ekspropriation i grundlovens forstand. F. eks. er bopælspligten — som er indeholdt i et af de lovforslag, der her er til tredje behandling — en klar rådighedsindskrænkning, men også klart ingen ekspropriation. Denne bestemmelse ville altså ikke kunne udskydes ved anvendelse af § 73, stk. 2; den kan kun udskydes ved anvendelse af § 42, som ikke udskyder for lang tid, men kræver en vælgerappel. Selv om man fjerner de ekspropriationsbestemmelser, et lovforslag har haft ved fremsættelsen, behøver lovforslaget ikke dermed at blive mindre vidtgående; lovforslaget kan formuleres om, således at de specielle ekspropriationstilfælde bortfalder. Regeringen har med justitsministeren i spidsen og med støtte af justitsministeriets lovkontor bestridt, at der overhovedet forelå ekspropriation i grundlovens forstand med de lovforslag, flertallet i dag vil vedtage.

Vi har fra vor side haft en anden opfattelse; men således som grundloven er formuleret, er det til syvende og sidst regeringens opfattelse, der er afgørende for, om et lovforslag bliver indstillet til kongelig stadfæstelse. Vi kan indlevere vore underskrifter i henhold til § 73, stk. 2, men hvis regeringen anser det for at være klart, at der ikke foreligger ekspropriation, har regeringen ingen pligt til at udskyde sagen, til nyvalg har fundet sted, og man ville derfor i tvivlsspørgsmål komme i den mærkelige situation, at oppositionen for ikke at blive slået for munden, som det f. eks. sker her i dag, måtte lade være med at kræve folkeafstemning, men måtte anvende § 73, stk. 2, og så kunne regeringen alligevel lade lovforslaget ophøre til lov ved kongelig stadfæstelse.

Det kan naturligvis ikke være meningen, og vi har derfor gjort, hvad vi kunne under udvalgsbehandlingen — og det vil næppe nogen bestride — for at få skabt klarhed over dette juridiske forhold. Vore bestræ-

belser er bl. a. gået ud på at påvise en række enkelttilfælde i lovforslagene om forkøbsret, hvor virkningerne ville være en ekspropriation. Vor påvisning heraf har foranlediget ændringsforslag fra den højtærede landbrugsminister og den højtærede indenrigsminister, ændringsforslag, som jeg mener er udarbejdet i justitsministeriets lovkontor. Disse ændringsforslag har i nogen grad stoppet de huller, der har været i regeringens argumentation for det ikke-ekspropriative i disse forslag.

For at søge yderligere klarhed har vi foranlediget en henvendelse til de juridiske professorer ved landets 2 universiteter, men bortset fra 4 professorer ved Århus universitet har professorerne ikke ønsket at besvare spørgsmålene, som udvalget har stillet. Af de 4 professorer mente de 3, at lovene om forkøbsret faldt ind under § 73, medens den fjerde bestred dette.

Da henholdsvis landbrugsministeren og indenrigsministeren nu har stillet ændringsforslag — og fået dem vedtaget her for en halv times tid siden — som fjerner et af de argumenter, de 3 professorer fremførte, har den ønskede klaring ikke kunnet tilvejebringes.

I Københavns universitets skrivelse hedder det, at en besvarelse af udvalgets spørgsmål ville kræve en mere indgående undersøgelse. Vi har derfor i udvalget stillet forslag om, at der blev givet mulighed for at foretage denne indgående undersøgelse, inden lovforslagene skulle gennemføres. Dette er blevet afvist af flertallet.

Vi har dernæst foreslået, som det også fremgik af det ærede medlem hr. Ib Thyregods tale i dag, at der blev nedsat et specielt juridisk ekspertudvalg, som kunne tage sig af dette problem og belyse det. Det er blevet afvist.

Efter vor opfattelse kræver anvendelsen af § 73 en klarhed, og da vi ikke har kunnet tilvejebringe denne i den tid, der har været til rådighed for os, og da vi ikke ville risikere, at regeringen undlod at efterkomme vor henstilling efter grundlovens § 73, så har vi måttet anvende den anden bestemmelse i grundloven, grundlovens § 42 om folkeafstemning.

Dennes formål er ligeledes at beskytte et mindretal imod vidtgående ændringer i dets erhvervede rettigheder og imod funda-